

**Промоція читання та реалізація
кроссекторальних літературних проєктів у
бібліотеках області**

Рівне, 2020

УДК 021.4(477.81)

П 81

Промоція читання та реалізація кроссекторальних літературних проєктів у бібліотеках області : зб. ст. / Рівнен. обл. універс. наук. б-ка ; Рівнен. обл. від-ня Укр. бібл. асоц. ; ред.-упоряд.: Н. П. Волян ; ред.: З. М. Тирак ; ред., відп. за вип.: О. Л. Промська. – Рівне : [б. в.], 2020. – 47 с.

Збірник містить матеріали доповідей і повідомлень круглого столу «Промоція читання та реалізація кроссекторальних літературних проєктів у бібліотеках області», який відбувся в онлайн-форматі 9 липня 2020 р. за участі спеціалістів обласних, міських, районних, сільських бібліотек Рівненської області.

У публікаціях висвітлені питання практичної діяльності публічних бібліотек у напрямі популяризації читання, зокрема просування читання серед різних груп користувачів, реалізація інтерактивних проєктів про літературу, розвиток партнерств, подолання викликів, спричинених пандемією і розвиток нових культурних практик в умовах, що склалися.

Окремі теми розкривають роботу публічних бібліотек на підтримку читання серед інклюзивних аудиторій.

До збірника також включено програму заходу та рекомендації круглого столу.

Видання розраховане на фахівців бібліотечної справи та суміжних галузей.

© КЗ «Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека» РОР, 2020

© Рівненське обласне відділення Української бібліотечної асоціації, 2020

ЗМІСТ

РОЛЬ ПРОМОЦІЇ КНИГИ ТА ЧИТАННЯ У ДИТЯЧОМУ ТА МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Назарук Н. А. Читання вголос: традиції минулого чи потреба сьогодення	3
Войцеховська М. В. Популяризація читання серед молоді за допомогою телебачення: проєкт «Що почитати?»	6
Войтович Н. В. Літературний діалог як комунікативна форма популяризації книги	9
Слимак Н. І. Соціокультурні послуги публічної бібліотеки для розвитку читання дітей	14
Кузьмич В. С. Читає бібліотекар! Читає громада!	17

КРОССЕКТОРАЛЬНІ ІНТЕРАКТИВНІ ПРОЄКТИ ПРО ЛІТЕРАТУРУ

Усович І. В. Популяризація літератури Рівненщини: досвід Рівненської ОУНБ у проведенні обласного конкурсу «Краща книга Рівненщини»	20
Промська О. Л. Збереження літературної спадщини Рівненщини: дослідницькі проєкти Рівненської ОУНБ	23
Волкова С. О. Інтерактивний проєкт «Рівне читає...»	28
Карасюк А. В. Літературна платформа «Бібліотека творів авторів Рівненщини»	32

НОВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ БІБЛІОТЕК: РЕАЛІЗАЦІЯ ЛОКАЛЬНИХ ПРОЄКТІВ З ПРОМОЦІЇ ЧИТАННЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Громик І. П. «Клуб Анонімних Авторів: інтерактивний проєкт про літературу	35
---	----

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ І ПІДТРИМКИ ЧИТАННЯ СЕРЕД ІНКЛЮЗИВНИХ АУДИТОРІЙ

Поліщук П. С. Промоція книгочитання серед незрячих та слабозорих	37
Щур Н. Д. Популяризація книги та читання серед інклюзивних аудиторій	40

Додаток 1. ПРОГРАМА ОНЛАЙН-КРУГЛОГО СТОЛУ

«Промоція читання та реалізація кроссекторальних літературних проєктів у бібліотеках області»

Додаток 2. Рекомендацій круглого столу «Промоція читання та реалізація кроссекторальних літературних проєктів у бібліотеках області»	44
---	----

РОЛЬ ПРОМОЦІЇ КНИГИ ТА ЧИТАННЯ У ДИТЯЧОМУ ТА МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Читання вголос: традиції минулого чи потреба сьогодення

*Назарук Наталія Адамівна,
директор КЗ «Рівненська обласна
бібліотека для дітей» РОР*

Читання вголос дивовижно впливає на дітей. Воно розвиває когнітивні здібності, вчить співпереживати, розрізняти прекрасне і потворне, поліпшує пам'ять, знімає стрес. Простий ритуал читання перед сном робить дитину розумнішою, кмітливішою та добрішою, забезпечує безпосереднє емоційне спілкування з дорослими. Твори художньої літератури вчать малюків взаємодіяти в колективі однолітків, ділитися іграшками, не ображати новачків.

Сучасні видавництва пропонують широкий асортимент книг для малечі. Це – книги-пазли, книги-ігри, розмальовки, книги з картами, фігурками героїв, наліпками, книги з тканини з пухнастими вставками. Різноманітною також є їх тематика та жанрова своєрідність. Для допомоги педагогам, вихователям дошкільних навчальних закладів, батькам малюків, працівниками Рівненської обласної бібліотеки для дітей створено інформаційний список літератури «Що читати малюкам?» (<https://cutt.ly/DihRBZw>). До нього увійшли народні казки та книги українських і зарубіжних письменників. Ресурс представлено на сайті інформаційно-бібліографічного відділу бібліотеки у рубриці «Радимо прочитати».

Переглядаючи бібліотечні звіти 50-70-х років ХХ ст., можна пересвідчитися, що серед форм масової роботи часто зустрічаються цикли коментованих читань, літературні години, обговорення книг. На початку 2000-х років, поряд з традиційними формами масової роботи, з'являються більш сучасні, пов'язані з відчутними трансформаціями суспільного життя та застосуванням інформаційно-комунікативних технологій. Сьогодні

соціокультурна діяльність бібліотек представлена широким розмаїттям інноваційних форм та методів з використанням сучасної техніки. Однак, незаперечним лишається той факт, що жодні технології не замінять живого спілкування. Тому у відділі обслуговування дітей дошкільного та молодшого шкільного віку запроваджено «Літературні сніданки з цікавими книгами», в межах яких обговорюються сюжетні лінії та герої популярних книг для дітей. Заходи проходять творчо, оскільки після коментованих читань для присутніх пропонуються жваві руханки, веселі пісні, креативні майстер-класи, забави, вікторини – усе те, що може зацікавити гіперактивну сучасну малечу і допоможе їм зрозуміти, що читання є не менш цікавим проведенням дозвілля, ніж комп'ютерні ігри та аніме.

Яскрава, весела, з чудовими ілюстраціями книга-гра Жені Миронюк «Не бійся монстриків» з перших сторінок захопила учнів початкових класів НВК «Колегіум» та ЗОШ № 5. Під час читання малеча переконалася, що не варто боятися темряви та того, хто в ній ховається. Діти залюбки розгадували головоломки, познайомилися з головними персонажами книги та, ввімкнувши уяву, власноруч виготовили оригінальних і зовсім не страшних монстриків. Тут для мізків було багато цікавої роботи!

На літературний сніданок за книгою Сашка Дерманського «Жменька тепла для мами» завітали учні 4-х класів СпШ № 15, які зацікавлено слухали розповідь про те, як маленька дівчинка Влада прагнула допомогти мамі і всьому місту, яке багато років вкрите снігом і холодом; як вона хотіла знешкодити джерело холоду та впустити в душі кожного тепло. Після читань діти вправлялися у завданні «Хвилина мудрих думок», згадуючи ніжні та теплі слова. А також мали змогу переглянути чудову добірку видань Сашка Дерманського, що була представлена на книжковій виставці.

Важливо, що читання проходять не за партами. Присутні на заході діти самі обирають комфортне місце для розташування – на килимі, у кріслах-мішках, поруч з полицями, на яких розміщено іграшки, книги, малюнки, листівки, поробки, що надихають.

Досвід показує, що книги варто пропонувати сучасні. Навіть не нудна, розважальна класика написана в умовах, коли час плинув зовсім по-іншому. Сьогодні у дітей своє світосприйняття, їм потрібні яскраві образи та динамічні сюжети.

Неможливо змусити дитину любити читати, але можна спробувати зробити читання приємним, модним, престижним та цікавим. Реалізуючи з 2010 року ініціативу «Відомі рівняни читають дітям», в межах Національного проєкту «Україна читає дітям», у бібліотеці організуються зустрічі для юних користувачів, під час яких знані публічні люди читають вголос уривки з улюблених творів дитинства і розповідають про роль книги у своєму житті і становленні їх як особистості. Впродовж десяти років для юних рівнян читали артисти, актори, письменники, політики, телеведучі, журналісти, режисери, викладачі, науковці, депутати.

Час з татом для дитини завжди особливий, як і прочитані разом книги чи спільні відкриття. В переважній більшості для дітей читають мами, хоча таткові читання є досить бажаними, вони підтримують емоційний контакт між рідними, допомагають врятувати сина чи доньку від багатьох проблем. Тому актуальним і вартим наслідування лишається марафон родинного читання «Тату, почитай!» (автор ініціативи – Євгенія Пірог, громадська діячка та письменниця), метою якого є привернення уваги громади до важливості татусевого читання.

Нещодавно залюбки долучилися до онлайн-проєкту «Фальколо-родинне читання» (<https://cutt.ly/7ihO3CV>), в межах якого організували сімейні читання віршів Григорія Фальковича з нагоди його ювілейного дня народження. Також було представлено нове інтерактивне завдання на сайті «Бібліоіротек» (<https://cutt.ly/Tica7UV>), яке пропонує дітям не тільки переглянути відео з письменником, а й відповісти на запитання.

В умовах карантину бібліотекарі адаптувалися й зуміли організувати віддалену роботу, популяризуючи літературу та нові надходження за допомогою віртуальних виставок, онлайн читань та відеооглядів популярних дитячих видань. На YouTube-акаунті (<https://cutt.ly/FihPWmX>) та Facebook-сторінці

бібліотеки (<https://www.facebook.com/rivneobd/>) було представлено більше двадцяти оригінальних сюжетів, серед яких рекламувалися топові книги Оксани Луцевської «Паперова царівна», Кіт Неглі «Колись мій тато був дуже крутий», Валентини Костьо «Відчуття щастя», Миколи Возіянова «Веселі віршики», Романа Демчука «Дивошкола», «Велика книга. Антижахи: долаємо страхи дитини» та інші. Артистично та емоційно їх начитувала провідна бібліотекарка Наталія Козачук.

Тож, незважаючи на стрімку діджиталізацію, читання вголос лишається важливим фактором у формуванні особистості дитини, а бібліотекарі сприяють відродженню цієї доброї традиції минулого.

**Популяризація читання серед молоді за допомогою телебачення:
проект «Що почитати?»**

*Войцеховська Марія Василівна,
завідуюча сектором періодики
КЗ «Рівненська обласна бібліотека
для молоді» РОР*

В Україні питання щодо просування читання вже досить давно обговорюється в широкому колі видавців, письменників, бібліотекарів, громадських діячів, одним словом, усіх, хто піклується про підняття інтелектуального рівня нації. У розвинених країнах не існує такої проблеми як «криза читання». У нас, на жаль, вона є. Але, увага до читання завдяки активній позиції бібліотек, громадських організацій, письменників, видавців зростає.

Сьогодні з впевненістю можна стверджувати, що бібліотеки мають значний досвід у цьому. Сучасні бібліотеки розгортають нові проекти із залучення молоді до читання. Як приклад, можна навести досвід Рівненської молодіжної бібліотеки – підвищення іміджу читання за допомогою TV, який було втілено завдяки тісній співпраці з місцевим телебаченням.

Спільна діяльність бібліотеки та медіа – є одним із засобів вирішення проблем читання в процесі плідного співробітництва, який продукує приплив до бібліотеки нових ідей, технологій, нових книг, нових читачів.

Отже, телебачення може стати інструментом, що забезпечуватиме зв'язок між бібліотекою та усією соціальною інфраструктурою області: місцевою владою, закладами освіти та культури, позашкільними закладами, громадськими організаціями та ін. Зокрема, телебачення, висвітлюючи діяльність бібліотеки, стимулює інтерес глядачів, тобто наших потенційних читачів до бібліотеки та читання, сприяє популяризації книг, видань місцевих авторів та активному просуванню читання в бібліотеці.

Одним із напрямків роботи бібліотеки щодо популяризації читання є партнерство зі ЗМІ (TV), мета якого – підвищення громадського престижу книги та читання за допомогою засобів масової комунікації. Вдало продумана комунікаційна стратегія використання засобів масової комунікації може привернути увагу до книг і до читання зокрема.

Майже два роки бібліотека для молоді, спільно із кореспондентом телеканалу UA:РІВНЕ Анною Щавінською, працює над рубрикою «Що прочитати», яка щопонеділка виходить в ефір у ранковому шоу «Добрий ранок!».

Працівники молодіжної бібліотеки виступають у ролі телеведучих. Адже хто, як не вони, можуть найкраще і найцікавіше презентувати нову книгу? Ми розповідаємо не лише про книги відомих закордонних письменників, які стали бестселерами, а про твори письменників Рівненщини. Таким чином, ми популяризуємо їхню творчість.

Популяризація читання сьогодні залежить не тільки від внутрішньої роботи з користувачами (виставки, зустрічі з письменниками), але й від співпраці із засобами масової інформації, зокрема телебачення, популяризації читання в соціальних мережах. Оскільки молодь є їх активними користувачами, то з сюжетами, які транслюються по телебаченню молодь може ознайомитися у соціальних мережах нашої бібліотеки: Фейсбукці, Інстаграмі.

Карантин не став перепорою нашому проєкту «Що почитати?». Ми продовжуємо його активно впроваджувати у наших соціальних мережах, і аналізуючи відгуки, можемо стверджувати, що популярність цього проєкту не зменшилась.

ЗМІ та соціальні мережі сприяють формуванню думки про бібліотеку. Від того, наскільки ця думка буде позитивною та стійкою, багато в чому залежить репутація бібліотеки. Завдяки співпраці з телебаченням ми маємо можливість підтримувати стійкий інтерес населення до діяльності бібліотек, тим самим до читання.

Пам'ятаймо, що налагодження зв'язків, у тому числі і особистих, потрібні в першу чергу бібліотеці. Частіше слід запрошувати журналістів на свої заходи, надсилати їм інформаційні матеріали про заходи, щоб вони мали можливість безпосередньо спостерігати за подіями, які відбуваються у бібліотеці. І як результат – про бібліотеку дізнається якомога більше людей.

Звичку до читання слід прищеплювати. І саме в цьому випадку бібліотека може стати своєрідним фахівцем, керівником читання, радником. Можна провести такі масові заходи: «Кастинг Книг», «Обери свою X-книгу», «Обери і прочитай». Як приклад, можна, створити буктрейлер, або знайти його в інтернеті, розповісти щось цікаве про автора, зацікавити сюжетом книги.

Ми як працівники бібліотеки повинні підтримувати імідж бібліотеки, заохочувати користуватися бібліотеками, тобто читати.

Впроваджуючи в життя цікаві проєкти, забезпечуючи спілкування молоді з книгою, з авторами, залучаючи їх до книгочитання, ми створюємо не тільки культ книжки, а й перетворюємо читання з примусу на читання – на життєву потребу, на читання-задоволення, читання-комунікацію. Адже інтелектуальною, духовно багатою та високорозвиненою нацією може бути тільки читаюча нація.

Літературний діалог як комунікативна форма популяризації книги

*Войтович Наталія Василівна,
провідний бібліотекар відділу
абонементів КЗ «Рівненська обласна
універсальна наукова бібліотека» РОР*

Сучасний світ настільки стрімкий та мобільний, що потребує внесення корективів у комунікативну діяльність бібліотек, специфічного підходу до організації проведення масових заходів. Сьогодні бібліотекар несе функцію посередника між читачем і книгою. У великих масивах сучасної літератури важко зорієнтуватись, запропонувати саме те, що зацікавить читача. Тому бібліотекар має добре вивчати фонди, запити читачів, володіти необхідними знаннями, формувати навички обміну думками, бути почутим і зрозуміти реакцію на висловлене.

Досить позитивним є досвід, коли головними учасниками заходу стають самі читачі. До таких заходів можна віднести літературні діалоги.

Діалог – це можливість поділитися знаннями, бути почутим і зрозуміти реакцію на висловлене. Така форма проведення заходу сприятиме комунікативній діяльності, формуванню навичок обміну думками, приверненню уваги читачів до знайомства з авторами, цікавими подіями в нашому краї та популяризації їх творчості.

Більше року Рівненська ОУНБ організовує літературні діалоги, популяризуючи книги письменників земляків, які проживають поза межами області і є популярними в Україні та в інших країнах; художні твори про події, які відбувалися на території Рівненщини, про історичних діячів, відомих людей краю, які є головними героями творів.

Умовно визначили теми: Діалог після читання: «Книги наших земляків»; «Український історичний роман з історії Рівненщини»; «Письменники

Рівненщини – лауреати конкурсу «Коронація слова»; «Видатні люди краю»; «Письменник чи перекладач, гість Рівного».

Плануючи такі заходи, формуємо групи учасників, заздалегідь проводячи аналіз читання. Залежно від пропонованої книги, намагаємось придбати декілька однакових примірників книг, проводимо рекламну роботу. Подаємо оголошення на сайті, пишемо дописи в соціальні мережі, ЗМІ. Рекомендуємо відвідувачам бібліотеки прочитати книги та взяти участь у обговоренні. Звичайно, варто передбачити приміщення, де проходитиме захід. Бажано, щоб це була спеціально виділена затишна зона з м'якими меблями. Учасники можуть розміститись так, щоб всі могли вільно спілкуватись.

Одним із таких заходів став літературний діалог за сторінками книги української письменниці – землячки Олени Захарченко «Третя кабінка Лос-Анджелес» [3]. У романі вона описала родинну історію, у фокусі якої члени родини, які намагалися в умовах кривавих подій ціною різної міри компромісів зберегти себе і своїх рідних, залишитися при своїй ідентичності та при своїх поглядах. На захід була запрошена член родини, описаної у книзі, рівненчанка Наталія Савчук. Вона ознайомила присутніх з документами і фотографіями, а також книгою про історію родини зі сторони батька, яка вийшла в Америці англійською мовою. Усі, хто прочитав книгу, ділилися враженнями, згадували свої родинні історії. А передувала цьому заходу онлайн-зустріч з письменницею, знайомство з її творчістю та презентація книги «Вертеп #РоманПроМайдан».

Неодмінною складовою таких заходів є атмосфера доброзичливості, рівності відносин читача і ведучої, зацікавленість через книгу її автором, вироблення уміння аналізувати твір, слідкувати за новинками.

Наступний літературний діалог серії «Книги наших земляків» зібрав читачів переважно молодого віку, любителів соціалки та наукової фантастики поговорити про творчість відомого українського письменника, рівненчанина Максима Кідрука. Для літературного обговорення обрали одну з його нових книг «Допоки світло не згасне назавжди» [5]. Молоді люди обговорювали цікаві наукові факти про роботу мозку, взаємозв'язок реальності та містики,

зачитували улюблені цитати із книги... Читачі були приємно вражені особливим мобільним додатком до книги з інтерактивною обкладинкою, додатковою гілкою сюжету, основними геолокаціями, чатом з одним із героїв роману. Спілкування дало можливість учасникам діалогу порівняти обговорюваний твір з іншими книгами автора, згадати його перші твори, порівняти рівень авторської майстерності.

При проведенні діалогових заходів збільшується число охочих прочитати саме цю книгу і саме цього автора. Обговорення надихають та мотивують, викликають емоції і спонукають до діалогу. Ведучий має побудувати діалог таким чином, щоб читач був головним, проявляв активність в обговоренні. Має бути повага співрозмовників один до одного, рівність позицій. При підготовці до проведення діалогів має бути творчий підхід. Варто вносити оригінальні пропозиції, змінювати методики, розробляти сценарії. Ведучий має добре орієнтуватись у представленій темі. Вибір наступної книги можуть запропонувати читачі. Таким чином можна створити групу зацікавлених осіб, що спонукатимуть до активного спілкування.

Наприкінці минулого року бібліотеку відвідали відомі українські письменники Дмитро та Віталій Капранови [2, 4]. Вони презентували свою нову книгу «Паперові солдати» про талановитого українського митця зі світовим іменем, випускника Варшавської академії мистецтв, учасника визвольних змагань 40-х і початку 50-х років минулого століття, мужнього патріота, уродженця Рівненщини Ніла Хасевича та сина українських емігрантів зі США Білла (Володимира) Титла. Ця подія викликала чималий резонанс, надала поштовх до прочитання книги. І хоч бібліотека має декілька примірників, книга не залежується на полиці. У плані бібліотеки – проведення літературного діалогу з різними групами читачів. Мета заходу: популяризація визначних людей краю через художні твори відомих українських письменників.

Формат діалогу може проходити у формі усного журналу. Гортаючи його сторінки, у першому розділі варто згадати зустріч з братами Капрановими. Під час презентації книги рекомендуємо розглянути такі питання: «Чим

запам'яталася зустріч?», «Які враження залишилися під час спілкування з авторами?», «Які книги, окрім презентованої, ви читали», «Що б хотіли прочитати?».

Наступним розділом буде обговорення книги. Пропонуємо представити головних героїв книги Ніла Хасевича і Білла Титла. Також розповісти про їхнє життя, навчання, творчість, імовірну зустріч у Варшавській академії мистецтв.

Окремо варто обговорити постать нашого видатного краянину, патріота, на долю якого випало багато випробувань та його неоціненний внесок у національно-визвольну боротьбу. Цю сторінку можуть провести історики, краєзнавці.

Якщо захід проводити зі школярами, можна запросити пластунів Підготовчого Куреня ім. Ніла Хасевича з осередків Велика Омеляна (керівник Роман Сеткін), які пройшли шляхом Ніла Хасевича і можуть розповісти про нього багато цікавого. Також пропонуємо продемонструвати учням мультфільм «Секретна зброя УПА» із серії книга-мандрівка «Україна», або проілюструвати свою розповідь мультимедійною презентацією.

Для учнів, котрі не були на презентації книги «Паперові солдати», рекомендуємо розповідь про іншого героя книги братів Капранових українця Білла Титла доповнити відеорозповіддю Дмитра Капранова «Українець з Оскаром? Білл Титла і його гноми». За бажанням школярів, можна продемонструвати уривки із відомих повнометражних анімаційних фільмів «Білосніжка та сім гномів», «Піночкію», «Фантазія» та «Дамбо», які створив на студії Волта Діснея Білл Титла. Через такі мультимедійні відступи учні краще запам'ятовують тему, готові до обговорення. Отже, у літературному діалозі за книгою Братів Капранових можуть брати участь і дорослі, і школярі: діти, батьки, вчителі.

Урізноманітнюючи форми проведення діалогів, пропонуємо на такі заходи запрошувати авторів. Прикладом може бути зустріч з відомим рівненським письменником Сергієм Гридіним, книги якого однаково цікаві і батькам, і підліткам, і вчителям. Вони допомагають глибше зрозуміти психологію дитини,

знайти правильний підхід у вихованні, вирішити існуючі проблеми взаємовідносин дорослих з дітьми і дітей з дітьми. А спілкування з автором додасть емоційності, зацікавлення його подальшою творчістю.

Останнім часом надзвичайно популярним є пригодницький роман «Бурштин» письменника з Рівненщини Василя Тибеля [6], відзначений премією міжнародного конкурсу «Коронація слова» (2018). Це чи не найперша в українській літературі спроба поглянути на «бурштинову проблему» на Поліссі в людському, а не політичному вимірі. Віртуозно збудований сюжет, що обертається навколо «сонячного каменя», динамізм оповіді, органічне використання «народної демонології», відчутний зв'язок із «наївним мистецтвом» – все це не залишить байдужим навіть найвибагливішого читача. Роман читається легко, захоплює з першої до останньої сторінки. Такий твір спонукатиме до літературного діалогу кожного, хто його прочитає. Під час вільного спілкування учасників заходу формуються запитання до автора щодо сюжету твору та здійснюється обмін думками. Модератор має слідкувати за перебігом діалогу, регламентом, відповідністю теми, а також заповнювати незручні паузи у спілкуванні. Разом з тим, читачі мають рівні можливості разом з автором і ведучим ділитися думками, задавати запитання автору, обговорювати героїв роману, аналізувати, порівнювати.

Популяризуючи твір таким чином, додаючи цікаві факти біографії автора, курйозні випадки із його життя, можна очікувати на гарантований успіх літературного діалогу на тему: «Письменники Рівненщини – лауреати конкурсу «Коронація слова» на прикладі роману Василя Тибеля «Бурштин».

Згадані книги, які пропонуємо до розгляду, знайшли відгук та зацікавленість у аудиторії Рівненської ОУНБ. Кожна бібліотека має не менш цікаві видання місцевих авторів, які можна розглядати у формі літературних діалогів – комунікативної форми популяризації книги. Головне – це вміння спілкуватися, вести діалог, налагоджувати контакти, які і визначають ефективність бібліотечного обслуговування.

Джерела:

1. Бібліотека як центр спілкування : метод.-бібліогр. матеріали / ОУНБ ім. В. Г. Короленка. – Чернігів, 2011. – 55 с.
2. Войтович Н. Паперові солдати. Зустрічі для вас / Н. Войтович // Просвітянський вісник. – 2019. – Вип. № 4. – С. 1.
3. Захарченко О. Третя кабінка – Лос-Анджелес : роман / О. Захарченко. – Київ : Нора-друк, 2018. – 240 с.
4. Капранов Д. Паперові солдати : роман / Д. Капранов, В. Капранов. – Київ : Нора-друк, 2019. – 224 с.
5. Кідрук М. Доки світло не згасне назавжди : роман / М. Кідрук. – Харків : Клуб Сімейного дозвілля, 2019. – 560 с.
6. Тибель В. Бурштин : роман / В. Тибель. – Харків : Ранок , 2018. – 353 с.

Соціокультурні послуги публічної бібліотеки для розвитку читання дітей

*Слимак Наталія Іванівна,
завідуюча відділом абонементу
КЗ «Рівненська обласна універсальна
наукова бібліотека» РОР*

Впродовж восьми років у відділі абонементу діє «Кімната сімейного читання»¹. Вона виникла завдяки ініціативі бібліотекарів, спрямованої на організацію та підтримку культури сімейного читання, розвиток бібліотеки, як місця родинного відпочинку, інформаційної підтримки сімей.

Цільова аудиторія:

- батьки, які виховують дітей, що не відвідують дошкільні навчальні заклади;

¹ Мапа бібліотечного досвіду [Електронний ресурс] / Рівнен. обл. універс. наук. б-ка ; Рівнен. обл. від-ня Укр. бібл. асоц. – Режим доступу: <http://libr.rv.ua/data/library/img/54.pdf> (дата звернення: 11.09.2020). – Назва з екрана.

- люди похилого віку, пенсіонери (бабусі та дідусі);
- молодь (сестри й брати юних читачів);
- школярі та дошкільнята освітніх закладів, які знаходяться в зоні обслуговування бібліотеки;
- люди, які готуються стати батьками;
- сім'ї, що перебувають у зоні соціального ризику.

Постійними партнерами «Кімнати сімейного читання» є: сімейний клуб «Пузата мама», «Пласт», клуб «Слінгоношення», «Клуб свідомого батьківства», Рівненський академічний обласний театр ляльок, громадська організація «Спілка інвалідів з дитинства «Передзвін»», Рівненська обласна організація УТОГ, літературний дитячий фестиваль «Дивокрай», дитячий центр розвитку дитини «Кіндер Клуб», шкільні та дошкільні навчальні заклади Рівного.

У «Кімнаті сімейного читання» кожна дитина проведе час корисно і захоплююче. Тут створено комфортну зону для перебування дорослих та дітей, облаштовано ігрову зону з меблями цікавих форм: додатковий комфорт створюють м'які диванчики, зручні столики, безкаркасні крісла-м'ячі.

Сформована ресурсна база, до якої входять дитячі книги, аудіо- і відеоресурси, розвиваючі та логічні ігри, іграшки для дівчаток та хлопчиків. Наявне мультимедійне обладнання використовується під час різних бібліотечних заходів. Популярні серед малечі ігрові набори «Моя перша кухня», набори посуду, столові набори продуктів, іграшкова побутова техніка, візочки для ляльок, шкільні набори для гри, малювання, дитячий паркінг з машинками, тощо. Маленьким відвідувачам запропоновано великий вибір дитячих книг, які розташовані на яскравих зручних стелажах цікавої конструкції та з легким доступом до книг.

Дозвілля малечі у бібліотеці наповнене творчими та розвиваючими заняттями. Цикл заходів «Мама+я» об'єднує батьків, котрі виховують малечу віком від 1 до 3 років. Спільні забави, рухливі ігри, заняття аплікацією, малювання, майстер-класи, заняття з розвитку дрібної моторики, ляльковий театр, новорічні костюмовані вистави, щорічне святкування дня народження

«Кімнати сімейного читання» роблять незабутнім її відвідування. Програма «Бібліотечна родина» пропонує пізнавальні заняття для батьків і дошкільнят для кращого розвитку уваги, логічного мислення та творчих здібностей дітей, сприяє набуттю навичок роботи в колективі.

Кращому орієнтуванню батьків у розмаїтті дитячої літератури, залученню дитини до читання сприяють проведення голосних читань, театралізованих міні-вистав, показів відео та прослуховування навчальних аудіоматеріалів. Учасниками бібліотечних подій стають автори дитячих книг, які читають цікаві уривки творів, розповідають про героїв книг, відповідають на численні питання дітей та батьків, підписують книги.

У межах роботи «Кімнати сімейного читання» відбуваються шоу фотоподій, сімейних світлин, майстер-класи з виготовлення подарунків ручної роботи.

Вже традицією стало щороку, у листопаді, відзначати день народження «Кімнати сімейного читання». Свято костюмоване і проходить у форматі театральної інсценівки. Ведучі, перетворившись на казкових героїв, пропонують присутнім ігри, квести, розрізання святкового торта та фотосесію.

Набули популярності серед відвідувачів «Різдвяні ранки у бібліотеці». Ці заходи інклюзивні, адже серед гостей діти з інвалідністю та їхні батьки.

З метою інформаційної підтримки родин організуються освітні тематичні зустрічі з лікарями вузької спеціалізації, стоматологами, психологами та педагогами, представниками недержавних організацій, що об'єднують батьків, які виховують дитину-інваліда, керівниками дитячих центрів розвитку, сімейних і підліткових клубів. Надаються консультації та можливість доступу до державних послуг онлайн.

Окремі зустрічі присвячені темам читання, де бібліотекарі консультують: «Як привчити малюка до читання?», «Як навчити свою дитину полюбити книгу?».

З 2018 року традиційними для «Кімнати сімейного читання» стали заняття «Читаємо з собакою», які проходять за участю каністерапевта та її вихованиці – швейцарської вівчарки Альби. Під час таких занять каністерапевт дає відповіді

на питання, як собаки можуть допомогти дітям з обмеженнями у розвитку покращити соціально-психологічне благополуччя, через гру навчити дітей читати, краще засвоїти абетку, розвинути інтерес до читання.

У літню пору «Кімната сімейного читання» пропонує заходи у межах бібліотечної програми «Літня читальня». На майданчику біля бібліотеки організовуються виставки книг, журналів, проводяться тематичні години, вікторини, майстер-класи, квести. Для учнів літніх таборів влаштовуються бібліотечні екскурсії, проводяться конкурси малюнків на асфальті, декламування віршів, співи, знайомства з творчістю відомих дитячих письменників.

Громада міста постійно інформується про послуги бібліотеки. Кожна подія анонсується, супроводжується пресрелізом, здійснюється інформування абонентів через електронну пошту та соціальні мережі.

Читає бібліотекар! Читає громада!

*Кузьмич Валентина Сергіївна,
провідний бібліотекар публічно-шкільної
бібліотеки-філії с. Студянка Смизької
центральної бібліотеки
(Смизької ОТГ Дубенського району)*

Популяризація читання – це повсякденна діяльність сільської бібліотеки, що в умовах надлишку інформації та дефіциту часу може бути успішною лише в тому випадку, якщо вийде за межі бібліотеки і зруйнує всі консервативні стереотипи мислення.

Бібліотека працює над пошуком творчих ідей, що згодом лягають в основу бібліотечних проєктів, допомагають створити нову культурну подію, послугу, практику. Їх реалізація дозволяє розкрити потенціал учасників, отримати визнання громади та отримати корисний і успішний досвід.

Прикладом таких ініціатив є бібліотечні десанти «Бібліотека і дошкільник», у межах яких проходять голосні читання найцікавіших книг, театралізовані

події, ігри, знайомства з інтерактивними книгами, з якими можна гратися. Ці заходи організовуються у тісній співпраці бібліотеки з Студянським закладом дошкільної освіти.

З метою заохочення до читання першокласників у бібліотеці щороку проводяться різноманітні акції, конкурси та змагання. Наприклад, гра-конкурс «Галявина читайликів». Для того, аби читати книжки разом з однокласниками стало цікавіше, в минулому році в бібліотеці було створено постер з дитячих фото. За кожен прочитану дитиною книгу до знімка кріпилася пелюстка, щоб згодом фото юного розумника чи розумниці стало красивою квіткою. Цього року популярною стала гра «Book-пазл». Суть гри полягала в тому, щоб якнайшвидше скласти картинку з пазлів на 24 елементи, кожен з них відповідав одній прочитаній книзі. Ці акції були однаково цікавими як малечі, так і їхнім батькам.

А ще у бібліотеці з'явився «Смайлик», який рекламує книги для наймолодших читачів. Високий, веселий та стильний красень (виготовлений власноруч з картону) пропонує для прочитання книги, що знаходяться у його великій кишені. З ним можна зробити селфі.

Молодших школярів – любителів книг та читання об'єднав клуб за інтересом «Читалеси». Одним з найцікавіших проєктів, що реалізовували «читалеси», був цикл флешмобів до святкування ювілейних дат дитячих письменників. Юні учасники читали твори ювілярів в приміщеннях місцевих магазинів, дитячого садка, в медпункті, в ліцеї, скрізь, де відчиняли двері.

Кожного року бібліотека заохочує дітей до читання влітку, оголошуючи щорічний читацький марафон «Найкращий читач літа». Протягом минулого літа ми обліковували кількість прочитаних сторінок кожною дитиною та записували результат до турнірної таблиці. Цьогоріч запровадили бібліотечну версію популярного шоу «Зважені та щасливі», адже усі прочитані за літо книги будуть зважені.

Усі бібліотечні акції розвивають юних читачів та підтримують інтерес до читання. Наймолодші жителі багато років підряд впевнено та успішно представляють своє село на читацьких конкурсах різного рівня. Саме у Студянці

мешкають «Найкращий читач України – 2015» та переможець II Всеукраїнського конкурсу «Лідер читання – 2019»!

Маленька територія – великі можливості! Використання бібліотечного простору з користю для громади – одне з головних завдань книгозбірні. Саме тут зустрічаються партнери бібліотеки, а це – органи місцевого самоврядування, громадські організації, освітні установи, заклади культури, засоби масової інформації, благодійні фонди тощо.

Бібліотека стала місцем неформальної освіти та інтелектуального дозвілля для старшокласників та студентської молоді. Для них неодноразово організовувалися різноманітні тематичні зустрічі, ігрові тренінги, що проводилися за сприяння Смизької селищної ради спільно з громадськими організаціями «Асоціація ТЕЗА», «Агенція розвитку громад «Інтонія ЗМІН»», «Злагода», Академією фінансової грамоти.

Своєю активною діяльністю бібліотека укріплює статус центру спілкування жителів села.

У 2019 році започатковано новий проєкт під назвою «Кава з ...», який передбачає щоквартальні зустрічі у невимушеній атмосфері за горнятком кави. На зустрічі запрошуються впливові односельчани та лідери громадської думки, які мають професійний досвід у різних сферах. У межах цього проєкту у бібліотеці відбулися зустрічі «Кава з юристами» та «Кава з лікарями». Жителі села почули відповіді юристів Смизької селищної ради та медичних працівників громади на питання, що їх хвилювали. На черзі – «Кава з депутатами» та «Кава з фахівцями відділу земельних відносин».

Популярними є літні програми з підтримки читання. У межах літнього рандеву «З книгою на лавці» відбувалися зустрічі з книгоманами та розмови про модні книги, нові імена в літературі, читацькі відгуки та рецензії на прочитані книги, рейтинги улюблених книг – «Book-симпатія».

Бібліотека активно освоїла можливості соціальних мереж та активно комунікує з інтернет-аудиторією, запрошує на бібліотечні події, рекламує книжкові новинки, рекомендує до прочитання, оголошує старт акціям,

флешмобам, інше: «Коли дуже шкода, що в книжці 544 сторінки...», «Увага! Розшук! З публічно-шкільної бібліотеки-філії с. Студянка зникла книга. Особливі прикмети...», «Мама учня? Читати обов'язково!», «Кому ліки від кохання?», «Читаю ... Хочу, щоб прочитали Ви ...», «Якщо ви маєте час для читання однієї книжки — хай це буде...». Після кожного такого допису в коментарях з'являються два-три замовлення з проханням залишити книгу.

Для публічної бібліотеки с. Студянка це малі кроки, але вони складають певну стратегію, яка здатна викликати великі зміни.

КРОССЕКТОРАЛЬНІ ІНТЕРАКТИВНІ ПРОЄКТИ ПРО ЛІТЕРАТУРУ

Популяризація читання краєзнавчої літератури через проведення конкурсу «Краща книга Рівненщини» у бібліотеках області

*Усович Ірина Вікторівна,
завідуюча відділом соціокультурної
діяльності КЗ «Рівненська обласна
універсальна наукова бібліотека» РОР*

Публічні бібліотеки Рівненщини ведуть активну і планомірну роботу з популяризації літератури рідного краю. Організовуючи умови для просування книг і читання, бібліотеки виявляють краєзнавчі та місцеві видання, використовуючи різні стратегії для підтримки суспільного інтересу до їх читання та максимального залучення населення краю у процес читання.

Прагнучи розвивати читацьку активність та інтереси до книг місцевих авторів та видань про край, бібліотеки реалізують різноманітні інтерактивні заходи, конкурси, вікторини для читачів.

Ефективним інструментом просування видань місцевих авторів серед читацької аудиторії Рівненщини є щорічний обласний конкурс «Краща книга

Рівненщини»¹ (далі – Конкурс), який має на меті виявлення кращих видань місцевих авторів, виховання культури читання та любові до книги серед дітей та молоді.

Конкурс виконує низку завдань:

– акумуляція відомостей про книги місцевих авторів, які вийшли на території області і поза нею;

– акумуляція відомостей про авторів Рівненщини;

– виявлення нових літературних імен – молодих авторів-дебютантів та літераторів, які вперше заявили про себе;

– виявлення фундаментальних досліджень з історії рівненського краю, мемуарів, біографічних досліджень, присвячених видатним діячам науки і культури, поетичних та прозових творів, довідкових видань місцевих авторів та видавництв;

– підвищення ролі книги в суспільстві, популяризація сучасних технологій її художнього оформлення та поліграфічного виконання.

Конкурсний відбір видань триває протягом року та розпочинається з 1 лютого кожного року. У цей період бібліотеки та громадські осередки Рівненського обласного відділення Української бібліотечної асоціації різними формами виявляють позитивну думку читачів про друковані видання Рівненщини. Географія Конкурсу широка та охоплює міста обласного і районного значення, селища міського типу та села Рівненської області. Паралельно триває онлайн-опитування на сторінках бібліотек у соціальних мережах. Впродовж 2010–2020 рр. для визначення книг-номінантів Конкурсу було опитано та проанкетовано понад 150 тисяч осіб читацької аудиторії, серед яких – діти, учнівська молодь, інтелігенція, прихильники читання та бібліотек міст та сіл області.

Переможців конкурсу визначає авторитетне журі, до якого входять науковці, письменники, художники, відомі громадські та культурні діячі краю, у

¹ Положення про обласний щорічний конкурс «Краща книга Рівненщини» [Електронний ресурс] / Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека. – Режим доступу: <http://libr.rv.ua/ua/read/46-kracsha-kniga-rivnencshini>. – Назва з екрана.

10 основних номінаціях конкурсу: «Краще історико-краєзнавче видання», «Краще довідкове видання», «Краще видання з мемуаристики та документалістики», «Краще прозове видання», «Краща поетична збірка», «Краща книга для дітей», «Краща книга для юнацтва та молоді», «Кращий літературний дебют», «Краще поліграфічне видання», «Краще художнє оформлення книги».

За 10 років існування конкурсу було відзначено 109 книг переможців, авторами яких є знані рівненські поети та прозаїки, чиє життя тісно пов'язане з літературною діяльністю, відомі науковці та дослідники рівненської старовини, духовного та культурного життя краю, художники, громадські діячі, жителі краю. У номінації «Кращий літературний дебют» конкурс відкрив для широкого кола читачів 10 нових імен молодих людей, які вперше дебютували у якості письменника та впевнено заявили про себе.

Конкурс відкриває та популяризує творчість місцевих авторів, привертає увагу до літератури рідного краю, до історії конкретного села, родини, стимулює читацьку активність у громадах краю.

Кращій обізнаності мешканців краю в творах місцевих авторів, сучасному літературному процесі сприяла акція «Письменницький маршрут», ініційована Рівненською ОУНБ, яка передбачала проведення циклу літературних зустрічей з відомими письменниками, поетами, краєзнавцями, переможцями конкурсу «Краща книга Рівненщини» у сільських та міських бібліотеках Рівненщини.

Такі літературні зустрічі неабияк популяризують місцевих письменників та їхні праці. Знаючи про митця та його книги, спільноти міст і сіл стають активними учасниками голосування у конкурсі «Краща книга Рівненщини», що сприяє зростанню кількості нових письменників-переможців.

**Збереження літературної спадщини Рівненщини:
дослідницькі проєкти Рівненської ОУНБ**

*Промська Олександра Леонідівна,
заступник директора КЗ «Рівненська
обласна універсальна наукова
бібліотека» РОР, кандидат історичних
наук*

Одним із важливих напрямів діяльності Рівненської ОУНБ є збереження і популяризація літературної спадщини краю. Впродовж багатьох років бібліотека створює інформаційні продукти (бібліографічні посібники, інформаційні буклети і закладки) та формує цифрові активи (віртуальні виставки, цифрові колекції, повнотекстову базу даних «Бібліотека творів авторів Рівненщини» тощо), що розкривають історичні етапи літературного життя регіону, присвячені відомим письменникам, які народилися й працювали на Рівненщині або відвідували її у різні періоди, вміщують електронні копії видань місцевих авторів. Бібліотека реалізувала декілька дослідницьких проєктів, які зафіксували культурно-літературний ландшафт краю та є підґрунтям для подальших досліджень і нових відкриттів. Усі проєкти виконані у тісному партнерстві з науковими, освітніми установами, архівами, дослідниками-краєзнавцями.

У 2011–2013 рр. Рівненська ОУНБ стала учасником міжнародного проєкту «Віртуальна реконструкція спадщини Юзефа-Ігнація Крашевського» за підтримки Національної комісії Білорусі у справах ЮНЕСКО. У результаті співпраці культурних і наукових установ України, Польщі, Білорусі було створено комплект з 2-х дисків «Юзеф-Ігнацій Крашевський» (Мінськ, 2013). Електронний ресурс комплексно презентує відомості про життєвий та творчий шлях одного з найунікальніших творців ХІХ ст. – Ю.-І. Крашевського (1812–1887) – польського письменника, історика, художника, редактора, видавця. Майже 20 років він прожив на Волині; бував в с. Городець, нині Володимирецького району Рівненської області; створив низку повістей на волинсько-поліських матеріалах та залишив багато фактичних творів (спогадів,

малюнків) про Полісся. До електронного видання увійшли: наукова монографія, фактографічні й бібліографічні матеріали, а також електронна колекція його літературних, музичних, графічних і живописних творів. Елементи структури електронного видання та їхнє наповнення відображаються чотирма мовами: білоруською, польською, українською та російською.

У межах проєкту обласна бібліотека підготувала бібліографічний перелік джерел про життєвий і творчий шлях Ю.-І. Крашевського (229 позицій), оцифрувала і передала для наповнення ресурсу 22 електронні копії повних текстів і уривків з творів письменника у перекладі українською.

«Українська частина» видання була реалізована завдяки допомозі низки українських бібліотек та установ: Рівненський обласний краєзнавчий музей, Державний історико-культурний заповідник м. Дубно, Національна історична бібліотека України (Київ), Одеська національна наукова бібліотека ім. М. Горького (Одеса), Волинська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Олени Пчілки (Луцьк), Житомирська обласна універсальна наукова бібліотека ім. О. Ольжича (Житомир), Львівська обласна універсальна наукова бібліотека (Львів). Активну допомогу з перекладом з польської на українську мову, зокрема «Хроніки життя Ю.-І. Крашевського», надав рівненський перекладач Володимир Шабаровський. Електронні копії рисунків та живописних робіт Ю.-І. Крашевського обласна бібліотека отримала від Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України та Львівської національної галереї мистецтв імені Б. Возницького.

У 2016 році Рівненська ОУНБ підтримала ініціативу Володимирецької системи публічно-шкільних бібліотеки та долучилася до реалізації проєкту «Городецькі стежки відомих людей», результатом якого стало створення музейного простору у публічній бібліотеці с. Городець Володимирецького району.

Одноійменна красназавча експозиція, яка складається з чотирьох інформаційних стендів та макету садиби Урбановських, з'явилася не випадково, адже Городець має цікаву історію. Тут народилися й перебували багато відомих людей, серед яких – Юзеф-Ігнацій Крашевський, Владислав Сирокомля, Тадеуш-

Єжи Стецький, Наполеон Орда та інші. «Магнітом», який приваблював громадських, культурних, літературних діячів до Городця, був представник польського роду Урбановських – бібліофіл та колекціонер Антоній Урбановський (приблизно 1770–1842).

До двох експозиційних стендів увійшли текстові та зображувальні відомості про історію роду Урбановських та бібліотеки Антонія Урбановського, дружні стосунки Урбановських і Юзефа-Ігнація Крашевського¹. У межах дослідницької роботи багато уваги було приділено одній з найбільших та найкращих бібліотек Волині I половини XIX ст. – родовій бібліотеці Урбановських та Стажинських. Систематизовано й представлено інформацію про історію та склад бібліотеки, віднайдено ілюстративний матеріал (зображення рідкісних і цінних видань з родового зібрання, екслібрис книжкової колекції, обкладинки і сторінки з каталогу бібліотеки). Нині ця родова бібліотека (6314 примірників) зберігається у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського як колекція «Загінецька бібліотека».

Інші стенди розповідають про письменників, художників, краєзнавців, державних діячів, які були уродженцями краю, або відвідували Городець у різні періоди.

Центральний елемент експозиції – макет садиби Урбановських, виконаний рівненським макетувальником Євгенієм Маліновським за малюнками й спогадами Юзефа-Ігнація Крашевського та акварелями Наполеона Орди.

Навколо експозиції розгорнуто екскурсійну діяльність, що значно підвищило туристичну привабливість Городця.

Пошуком відомостей та оформленням виставки займався творчий колектив Рівненської ОУНБ. Фактографічний матеріал обговорювався та уточнювався з рівненськими, вінницькими, київськими дослідниками. Унікальні зображення родового дерева родини Урбановських, книг з колекції А. Урбановського, автографа Ю.-І. Крашевського були отримані завдяки співпраці з Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського.

¹ Ю.-І. Крашевський відвідував Городець, жив у родини Урбановських, одружився із Софією Воронич – племінницею дружини Антонія Урбановського та єпископа й поета Яна-Павла Воронича.

Впродовж 2015–2017 років спеціалісти бібліотеки здійснили пошуково-дослідницьку роботу у межах проєкту «Рівненщина літературна». Проєкт передбачав встановлення у приміщенні бібліотеки краєзнавчої експозиції «Рівненщина літературна», яка об'єднає вісім інформаційних стендів з текстовою та графічною інформацією.

Партнерами у створенні експозиції були науковці Рівненського обласного краєзнавчого музею, Музею книги та друкарства Державного історико-культурного заповідника м. Острога, спеціалісти Вінницької ОУНБ, Воєводської бібліотеки м. Ольштин (Республіка Польща).

Основна пошукова робота була здійснена у 2015 році. Також було виготовлено частину стендів, які «розпочали» краєзнавчу експозицію «Рівненщина літературна». Роботу по встановленню стендів було продовжено у 2016 році і завершено на початку 2017 року.

Під час проведення дослідження були опрацьовані фонди обласної бібліотеки, обласного музею, інтернет-ресурси. Акумулювано відомості про понад 500 імен та унікальних фактів з літературного, культурного, мистецького, духовного, суспільного життя на території Рівненщини, її уродженців та людей, які в різні періоди було тісно пов'язані з краєм. Визначено, яка саме інформація увійде до експозиції. Для представлення на стендах відібрано 310 зображень, підготовлено інформаційні блоки про літературні факти, події, персоналії, книги.

Вперше на широкий загал оприлюднено відомості про приватні бібліотеки польської шляхти, які проживали на території Рівненщини у XIX столітті. Упорядковано інформацію про книжкові зібрання Валевських (сmt Гоща), Олізарів (сmt Рафалівка Володимирецького району), Броель-Плятерів (м. Дубровиця), Ходкевичів (сmt Млинів), Тарнавських (с. Козин Радивилівського району), Стецьких (с. Великі Межирічі Корецького району), Урбановських (с. Городець Володимирецького району), Сосновських (с. Новомалин Острозького району), Карвицьких (сmt Мізоч Здолбунівського району), князів Любомирських (м. Рівне). Фактографічний матеріал проілюстровано зображеннями видань із згаданих бібліотек та світлинами родових маєтків.

Розділи краєзнавчої експозиції, яка діє на 4-му поверсі обласної бібліотеки: «Предтеча. Літописання. Край у хроніках», «Книгодрукування. Культурно-освітнє відродження», «Літописання козацької доби», «Культурний простір краю. Імена. Події. Книги», «Літературне життя краю на зламі століть», «Літературний процес краю в міжвоєнний період. Літературна еміграція», «Мультикультурний вимір літератури краю».

Після встановлення стендів проводилася робота над змістом й планом екскурсій; організовано консультативні зустрічі майбутніх гідів-бібліотекарів із спеціалістами обласного музею; відбулося відкриття краєзнавчої експозиції «Рівненщина літературна»; розпочато проведення екскурсій та інших заходів.

Рівнянам та гостям міста пропонуються оглядові екскурсії по всій експозиції, екскурсії, присвячені певному хронологічному періоду, тематичні екскурсії (Рівненська гімназія, Українська школа в польській літературі, родові бібліотеки краю), «персональні» екскурсії (Володимир Короленко, Юзеф-Ігнацій Крашевський та ін.).

У планах Рівненської ОУНБ – створення інтернет-аналогу краєзнавчої експозиції.

Спеціалісти бібліотеки продовжують роботу по виявленню персоналій та фактів літературного процесу краю від найдавніших часів до кінця ХХ ст. Також на глибше вивчення чекають книжкові колекції Рівненської ОУНБ, зокрема, найбільший інтерес становлять рідкісні видання краєзнавчого змісту, книжкові знаки й автографи на цінних і рідкісних виданнях тощо.

Джерела:

1. Віртуальна реконструкція спадщини Юзефа-Ігнація Крашевського [Електронний ресурс] // Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека [сайт]. – Режим доступу: <http://libr.rv.ua/ua/about/95-virtualna-rekonstrukciya-spadcshini-yuzefa-ignaciya-krashevskogo/> (дата звернення: 28.09.2020). – Назва з екрана.

2. Волян Н. Проєкт «Живе краєзнавство» (з досвіду роботи Рівненської обласної універсальної наукової бібліотеки) / Н. Волян // Бібл. планета. – 2020. – № 1. – С. 14–18.

3. Наукова діяльність бібліотеки // Звіт про роботу комунального закладу «Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека» Рівненської обласної ради за 2017 рік / КЗ «РОУНБ» РОР. – Рівне : [б. в.], 2018. – С. 52–56.

4. Огляд науково-дослідної роботи Рівненської ОУНБ за 2011–2015 рр. [Електронний ресурс] // Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека [сайт]. – Режим доступу: <http://libr.rv.ua/ua/libr/69-naukovo-doslidna-robota/> (дата звернення: 28.09.2020). – Назва з екрана.

5. Промська О. На Рівненщині вшанували Юзефа-Ігнація Крашевського / О. Промська // Monitor Wołyński. – 2016. – 26 жовт. – С. 12. – Те саме в мережі Інтернет: <https://monitor-press.com/ua/extensions/s5-tab-show/4898-171041.html> (дата звернення: 28.09.2020).

Інтерактивний проєкт «Рівне читає...»

*Волкова Світлана Олександрівна,
завідуюча відділом документів
іноземними мовами КЗ «Рівненська
обласна універсальна наукова
бібліотека» РОР*

Проєкт «Рівне читає «Пригоди Тома Сойєра» Марка Твена» був запроваджений у бібліотеці у межах програми «Велике читання» (The Big Read). Цей американський формат популяризації читання бібліотеками громад був ініційований для втілення Посольством США в Україні у межах проєкту «Вікно в Америку» та підтриманий ГО «Рівненське обласне відділення Української бібліотечної асоціації».

Ідея проєкту полягала в промоції читання та читацької культури серед громади міста, заохоченні до читання якомога більше соціальних груп населення, відродженні традиції сімейного читання, згуртуванні уваги на «золотому фонді» класичної світової літератури та об'єднанні міської спільноти навколо обговорення питань загальних людських цінностей, що піднімаються в книзі Марка Твена «Пригоди Тома Сойєра».

Реалізації проєкту передували необхідність віднайти партнерів та організація відповідної рекламної кампанії. Головним партнером та спонсором проєкту стало Посольство США в Україні, яке виділило на програму 3200 доларів США. Місцевими партнерами стали: управління освіти виконавчого комітету Рівненської міської ради, управління культури і туризму Рівненської обласної державної адміністрації, Дубенська та Здолбунівська централізовані системи публічно-шкільних бібліотек, рівненський осередок Української бібліотечної асоціації та волонтери Корпусу Миру (США), які супроводжували англomовний контент проєкту.

Промоційні заходи передбачали: виготовлення друкованих рекламних матеріалів (банер, книжкові закладки, футболки із тематичним лого), анонс події та його розміщення у громадських місцях та на сітілайтах міста, а також через місцеві ЗМІ. Зокрема, відеосюжети на місцевих телеканалах (Рівне-1, РТБ, Сфера-ТВ), оголошення у міських газетах («Льонокомбінат», «Сім днів», «Мистецькі грані», «Рівне вечірнє»), повідомлення на радіо («Радіо Трек», «Край», «Рівне-FM»), оповіщення через акаунт бібліотеки у Facebook та електронна розсилка навчальним закладам Рівного.

Відкривався проєкт спільною із партнерами стартовою прес-конференцією, під час якої місцеві ЗМІ були ознайомлені із перебігом запланованих програмою подій.

Важливим моментом стало обрання книги для прочитання. Чому саме «Пригоди Тома Сойєра» стали ідеальним об'єктом для великого читання? По-перше, популярність, адже твір об'єднує різні покоління і цікавий як дітям і підліткам, так і їхнім батькам. Багатьом повість була відома за освітньою шкільною програмою, інші знайомі з її екранізаціями, а для тих, хто не встиг прочитати, за умовами проєкту, було надруковано і безкоштовно поширено серед громади міста чотириста примірників твору українською та англійською мовами. По-друге, зміст, адже у книзі піднімаються актуальні питання взаємовідносин людей, спільних цінностей тощо.

Подальша організація заходів проєкту була частково продиктована ідеями самих представників громади, в яких організатори разом із журналістами РДРК

«Край» взяли інтерв'ю на вулицях нашого міста. В ході опитування намагались дізнатися: чи долучилися вони, дізнавшись про проєкт, до прочитання твору, яке враження він залишив в їхньому житті, чи обговорювали книгу в сім'ї чи колективі, де вони працюють, чи «прикрасила» книга їхнє дозвілля, які б заходи хотіли відвідати під час дії проєкту, кого до них залучити, чи є бажання взяти участь у підсумковому конкурсі вистав за мотивами повісті?

Респондентами журналістів стали студенти рівненських вишів, школярі, громадські активісти, держслужбовці, пенсіонери, молоді фахівці.

Приємно було почути від пересічних громадян, незважаючи на їх вік і професію, що твір залишив у всіх тільки позитивні враження, оскільки сам письменник, працюючи над повістю, сподівався, що йому вдасться «... викликати в них приємні спогади про те, якими були колись вони самі, як сприймали життя, думали і розмовляли, і в які дивовижні історії інколи потрапляли». Та й справді, чимало дорослих повідали в інтерв'ю, що до сьогодні перечитують «дитячі» книжки Марка Твена, отримуючи від того не менше задоволення ніж діти, і що дуже непросто помітити у творах письменника межу, за якою закінчується серйозне і починається смішне, чи проходить дитинство і йде доросле життя.

Впродовж трьох місяців, що тривав проєкт, рівняни змогли долучитися до низки заходів, що були їм запропоновані. Всі активності носили інтегрований характер задля того, аби охопити якомога більше соціальних груп містян. Викладачі зарубіжної літератури приєдналися до семінару, присвяченому творчості Марка Твена, де модераторами були американський викладач літератури та професор одного з київських вишів. Студенти факультету іноземної філології Рівненського державного гуманітарного університету в межах «Перекладацької майстерні» самотужки переклали твір Марка Твена з мови оригіналу на українську, зробивши його живим, наповненим такими ж нюансами, відтінками та інтонаціями, що і барви мови-оригіналу.

До участі у проєкті були запрошені вихованці спеціалізованих закладів міста. Учні Рівненського навчально-реабілітаційного центру «Особлива дитина» взяли участь у конкурсі малюнків за темою твору, а згодом підготували виставу за мотивами повісті. Члени ГО «Спілка інвалідів з дитинства «Передзвін»

змагалися на написання кращого портрету Марка Твена та головних героїв «Пригод Тома Соєра» – Тома Соєра, Беккі, Гекльберрі Фінна.

Для пересічних відвідувачів бібліотеки щовівторка пропонувався перегляд чисельних екранізацій твору «Пригоди Тома Соєра», в тому числі і англійською мовою.

Багато різноманітних івентів було проведено із школярами загальноосвітніх закладів міста, зокрема, уроки у форматі рольової гри з використанням драматичних елементів, коли один із учнів грає роль Марка Твена, другий – телеведучого. Прийом подібного віртуального інтерв'ю з автором дозволив його учасникам не тільки познайомитися в цікавій формі з автором твору, але й відчувати мотивацію до прочитання «Пригод Тома Соєра». До смаку прийшлися і квізи у форматі, коли учням заздалегідь роздаються питання, на які вони шукають відповіді у різних джерелах та оформлюють їх у вигляді буклетів чи творів. За найкращі відповіді вручалися призи – книжки «Пригоди Тома Соєра». Цікаву форму участі у проєкті підготували і волонтери Корпусу Миру (США), які організували голосні читання твору англійською та українською мовами у вигляді флешмобу.

Нішевою подією став конкурс-фестиваль театральних постановок за мотивами твору Марка Твена, що відбувся на малій сцені Рівненського обласного академічного музично-драматичного театру. Організаційний комітет відібрав дев'ять найкращих аматорських колективів із двадцяти, що подали заявки на участь у конкурсі. Серед тих, хто взяв участь, були представлені колективи навчальних закладів міста, професійні акторські гурти, підліткові клуби ЖКХ, аматорські гуртки, причому не тільки Рівного, але й райцентрів Дубно та Здолбунів. Головним призом, що розігрували та отримали учасники конкурсу, стали електронні читанки Amazon Kindle, які надало Посольство США в Україні.

Вперше у Рівному була реалізована культурна ініціатива «Рівне читає «Пригоди Тома Соєра» Марка Твена», спрямована на промоцію читання і популяризацію книги, як об'єкту культурного дозвілля, залучення різних аудиторій, в т.ч. інклюзивних.

Проект був націлений на створення позитивного іміджу бібліотеки, як установи, що формує читацьку та комунікаційну культуру серед громади міста.

Використання різних прийомів організації інтегрованого читання твору та циклу літературних активностей сприяли вирішенню проблеми підвищення мотивації населення до читання, відродження традиції сімейного читання, популяризації творів світової класичної літератури, надання можливості долучитися до проєкту категорії громадян з інвалідністю, що сприяло формуванню мови толерантності у громаді. Конкурс театральних постановок надав можливість обдарованим людям, аматорським гуртам та театральним колективам продемонструвати свої творчі здібності, залучити молодь міста до співпраці з бібліотекою.

Враховуючи позитивний результат реалізації проєкту, його організатори продовжують у межах практичних семінарів, шкіл передового досвіду, круглих столів надавати конкретні консультації та рекомендації тим, хто хоче запровадити подібну програму у своїй громаді.

Літературна платформа «Бібліотека творів авторів Рівненщини»

*Карасюк Анна Володимирівна,
завідувачка сектору каталогізування
відділу формування фондів
КЗ «Рівненська обласна універсальна
наукова бібліотека» РОР*

З метою представлення та популяризації творів місцевих авторів у мережі Інтернет у 2010 році Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека (ОУНБ) розпочала формування тематичної електронної колекції¹.

¹Бібліотека творів авторів Рівненщини [Електронний ресурс] : [база даних з прикріпленням повних текстів документів] // Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека : сайт. – Режим доступу: http://catalog.lib.rv.ua:81/cgi-bin/irbis64r_17/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=IBIS&P21DBN=IBIS&LNG=uk (дата звернення: 15.08.2020). – Назва з екрана.

Впродовж 2010–2019 років було накопичено близько 600 документів, які сьогодні представлені у вигляді повнотекстової бази даних (БД) «Бібліотека творів авторів Рівненщини» на АБІС ІРБІС, яка доступна на сайті бібліотеки за адресою: http://catalog.lib.rv.ua:81/cgi-bin/irbis64r_17/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=IBIS&P21DBN=IBIS&LNG=uk.

У БД відображається бібліографічний опис видання, електронна копія його обкладинки, анотація та сам документ у форматі PDF.

До БД відбираються цікаві твори письменників Рівненщини, книги, що беруть участь у щорічному обласному конкурсі «Краща книга Рівненщини», книги краєзнавчого змісту, збірники наукових праць. Після прийняття рішення про включення видання до БД, з автором підписується договір, у якому зазначається, що він дає згоду на оприлюднення своєї книги на сайті бібліотеки. Формування БД відбувається шляхом оцифрування книг або завантаження готових електронних копій друкованих видань (за наявності таких у автора або видавця).

У БД представлені книги відомих рівненських авторів: Є. Шморгуна, А. Лимич, С. Бабія, Б. Столярчука, М. Пшеничного, І. Баковецької та багато ін.; фотоальбоми відомого рівненського фотомитця О. Харвата.

До БД також увійшли усі випуски літературно-краєзнавчого журналу «Погорина» Рівненської організації Національної спілки письменників України. Видання цікаве насамперед тим, що оприлюднює незнайомі широкому колу читачів твори У. Самчука, О. Стефановича, О. Теліги та інших авторів і орієнтоване на тих читачів, які цікавляться Рівненщиною, її історією та культурою.

Якщо книга, що входить до БД, має мистецьке, культурне, етнографічне спрямування, вона може бути передана до електронної бібліотеки «Культура України», засновником якої є Національна бібліотека України ім. Я. Мудрого. Щороку Рівненська ОУНБ надсилає близько 12 таких видань для поповнення електронної бібліотеки. Зокрема це такі книги, як: Крайлюк Л. «Ніл Хасевич в українському мистецтві», енциклопедія «Острозька академія XVI–XVII ст.»,

Тищенко О. «Здолбунів на Волині», Нагорна І. «Неблудний син Великої Волині» (спогади про У. Самчука) та багато ін.

У БД представлені як окремо видані (68%), так й продовжувані видання та журнали (32%). У БД містяться документи за 1983–2019 рр., на даний час найбільше представлена література 2012–2016 років – близько 45 документів щорічно. Розподіл документів у БД за галузями знань для зручності представлений у вигляді діаграми:

Пошук у БД може здійснюватися за такими параметрами, як: автор, назва твору, рік видання, ключові слова.

У 2019 році БД розширилася за рахунок місцевих документів, які вже представлені у мережі Інтернет. Наразі опубліковано майже усі випуски журналу «Наукова думка». З'явилися 42 видання Національного університету «Острозька академія» з питань філософії, психології, економіки. Зроблено веб-посилання на журнал «Рівняни» та окремі випуски «Вісника Національного університету водного господарства та природокористування».

Популяризація БД «Твори місцевих авторів Рівненщини» здійснюється через офіційний сайт бібліотеки та соціальні мережі – Facebook, Instagram, Telegram.

Серед найближчих планів щодо розвитку електронної колекції «Бібліотека творів авторів Рівненщини»: збільшення бази даних за рахунок цікавих видань історичної та краєзнавчої тематики; внесення у електронний каталог бібліотеки додаткових відомостей у бібліографічні записи видань з тим, щоб під час пошуку документів висвітлювалася інформація про можливість переходу в БД «Твори місцевих авторів Рівненщини» для перегляду повного тексту у електронному форматі.

НОВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ БІБЛІОТЕК: РЕАЛІЗАЦІЯ ЛОКАЛЬНИХ ПРОЄКТІВ З ПРОМОЦІЇ ЧИТАННЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Клуб Анонімних Авторів: інтерактивний проєкт про літературу

*Громик Ірина Петрівна,
директор публічної бібліотеки
Клеванської селищної ради
Рівненського району*

З листопада 2019 року в Публічній бібліотеці Клеванської селищної ради розпочав свою роботу Клуб Анонімних Авторів. Проєкт відомий на всю Україну і покликаний розвивати письменницьку майстерність через консультації, корисні поради, творчі завдання та вправи. Його організатором є сучасна українська письменниця Таїс Золотковська¹.

Формат роботи Клубу – щотижневі онлайн зустрічі та живе спілкування в стінах бібліотеки, де учасники вправляються у творчому письмі, спілкуються з однодумцями та отримують відповіді на питання про письменництво. Умовою роботи Клубу є обмеження учасників за віком – після 16 років. Зустрічі клубу організовувалися щовівторка, кожне заняття передбачало написання коротких

¹ Таїс Золотковська – українська письменниця, викладачка технік креативного письма та літературної майстерності, авторка книг «Лінія зусилля», «Пиши. Легкий шлях від ідеї до книжки» «Червона сукня моєї тітки» та «Ай-Кім».

текстів на задану тему, прослуховування та обговорення, зачитування виконаного домашнього завдання тощо. Після кожного заняття бібліотека готувала фотозвіт про проведену роботу, інформувала учасників про наступні події Клубу.

Популярності Клубу сприяв підвищений інтерес жителів Клеванської громади, які пишуть статті, поетичні та прозові твори. Творчі доробки мешканців презентувалися в публічній бібліотеці, друкувалися у місцевому часописі «Клеванський тракт», виходили книги. Однак, через пандемію COVID-19, розвивати літературну майстерність у Клубі, зустрічатися в бібліотеці стало неможливим. Перед бібліотекою постали нові виклики. Аби не втратити аудиторію та популярність Клубу, бібліотека під час карантину організувала роботу «Літературної студії «Перо». Ця студія – онлайн-платформа літературної діяльності місцевої громади, комунікативний майданчик бібліотекарів, професійних літераторів та письменників-початківців, журналістів, громадських діячів.

На електронну пошту бібліотеки почали надходити поетичні та прозові твори від жителів громади. Твори оприлюднюються на сторінці Публічної бібліотеки Клеванської селищної ради та поширюються в групі «Бібліоклевань» платформи Фейсбук у рубриках «Літературна Студія «Перо» та під хештегом «#бібліотечні пера». Щотижня у мережі інтернет з'являються нові дописи від учасників студії. Ведеться онлайн-обговорення опублікованих текстів, які можуть читати прихильники творчості, родичі та друзі, як в Україні так і за її межами. Нині для прочитання доступні понад 25 поезій, містичних історій, філософських есе, оповідань.

Реалізація літературних проєктів, їх переформатування відповідно до викликів суспільства, дозволяє здійснювати промоцію книги та читання, активно використовуючи інтерактивні засоби, підтримувати попит на культурні продукти та послуги у громаді.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ І ПІДТРИМКИ ЧИТАННЯ СЕРЕД ІНКЛЮЗИВНИХ АУДИТОРІЙ

Промоція книгочитання серед незрячих та слабоворих

*Поліщук Петро Степанович,
бібліотекар, тренер-консультант
Інтернет-центру «Окуляр»
КЗ «Рівненська обласна універсальна
наукова бібліотека» РОР*

Сьогодні інклюзія розглядається як природній стан сучасного цивілізованого суспільства. Суспільства, де поважаються і у повному обсязі реалізуються фундаментальні права людини. Суспільства, де комфортно людям незалежно від їхньої расової, статевої або політичної приналежності, фізичних або психічних особливостей. Кожна людина має право реалізуватися в інклюзивному суспільстві.

Обмеження доступу до веб-ресурсів користувачам з особливими потребами сприймається сьогодні світовою спільнотою як порушення прав людини, її дискримінація. Бібліотека як заклад, який надає соціальну інформацію, покликаний сприяти реалізувати право на доступ до необхідної інформації.

У 2019 року Рівненська обласна універсальна бібліотека (РОУНБ) запустила сайт «Аудіобібліотека» <http://audio.lib.rv.ua/>, розроблений за допомогою PHP-фреймворку Laravel з використанням SQL – мови програмування для взаємодії з базами даних та мови розмітки документа HTML.

Сайт адаптований для осіб з порушеннями зору та незрячих, доступний для читання програмами екранного доступу. Технічними налаштуваннями сайту передбачено:

– зміна кольорової гами – є п'ять кольорових гам для кращого сприйняття інформації: стандартна, чорним по білому, інверсна (білим по чорному), темно синім по блакитному, комфортна (коричневим по бежевому);

- зміна розміру шрифту (шрифт можна збільшити у три рази);
- зменшення чи збільшення міжрядкових інтервалів для кращого читання.

Розробниками сайту є спеціалісти РОУНБ: Максим Федорчук, завідуючий сектором інформаційних технологій та Петро Поліщук, консультант з інклюзивності сайту бібліотекар, тренер-консультант Інтернет-центру «Окуляр».

Контент сайту створюється у стінах бібліотеки, а саме у студії звукозапису, яка відкрита у межах реалізації міжнародного проєкту Відокремленого підрозділу Всеукраїнської громадської організації людей з інвалідністю по зору «Генерація успішної дії» у Рівненській області з громадською організацією РотаріКлуб міста Рівне «Глобальний грант 1866739 Початкова освіта, грамотність та соціалізація незрячих та слабозорих людей у м. Рівне». Матеріали начитуються працівниками обласної бібліотеки та волонтерами. Усі озвучені файли ретельно редагуються та перетворюються у відповідні формати для подальшого використання слабозорими та незрячими відвідувачами бібліотеки. На сайті можна прослухати весь контент та за необхідності завантажити.

Уся інформація представлена у розділах:

1. «Твори авторів Рівненщини» – озвучені твори відомих рівненських письменників Валентини Люліч, Лідії Рибенко, Петра Кралюка, Сергія Гридін, Олександра Євтушка, Анни Шпилевської, поезія Вікторії Самчук, Ірини Мельник, Василя Лящука, Анни Невірковець.

Станом на липень 2020 року у розділі представлено 31 документ.

2. «Аудіокниги» – озвучені твори відомих зарубіжних і українських авторів та уривки шедеврів світової літератури мовами оригіналу: «Біле ікло» Джека Лондона, «Мобі Дік» Германа Мелвілла, «Пригоди Тома Сойєра» Марка Твена та ін.

Розділ містить 24 документи.

3. «Інва.net» – аудіоверсія інформаційного бюлетеня «Інва.net» для людей з інвалідністю. Поради лікарів, психологів, інформація про нові зміни в законодавстві, державні заклади та громадські організації, працевлаштування

осіб з інвалідністю службою зайнятості, цікаві розповіді людей, які незважаючи на усі повороти долі продовжують, любити життя і творити.

Розділ містить 4 випуски інформаційного бюлетеня (30, 32, 33, 34).

4. «Аудіоподкасти» – інформація про те, як вберегти здоров'я, про лікувальну фізкультуру, правильне харчування, розповіді про композиторів, музикантів, творчих особистостей, відомих у всьому світі (Антоніо Вівальді, Ріхарда Вагнера, Олександра Довженка тощо), цікаві факти про найвидатніші технологічні відкриття людства, історичні події, символи України та багато іншого.

У розділі представлено 179 озвучених матеріалів.

5. «Аудіоекскурсії» – подкасти про маловідомі сторінки історії міста Рівне, православні святині Рівного, аудіоверсії екскурсійних маршрутів найстарішими вулицями центру Рівного: Шкільна, Замкова, Драгоманова, 16 липня, Симона Петлюра тощо.

Більша половина інформації сайту – це матеріали краєзнавчого змісту. Так, родзинкою ресурсу є аудіоверсії екскурсійних маршрутів найстарішими вулицями центру Рівного. Їх особливістю є те, що вони адаптовані для людей з порушеннями зору з урахуванням порад фахівців щодо сприйняття, розуміння, особливостей тактильного знайомства з об'єктами показу, міського орієнтування. Під час екскурсії екскурсанти мають змогу сформуванати власне уявлення про архітектуру будинків, сакральних та промислових об'єктів, їхні інтер'єри, почути емоційні розповіді про рівнян, які там жили. А власники смартфонів на iOS і Андроїд мають можливість почитати, подивитися та послухати цікаві історії минулого міста з мобільним екскурсоводом – додатком *iZi.TRAVEL*. Вуличні історії запускаються автоматично за допомогою GPS.

У планах на майбутнє – представлення озвучених підручників на допомогу навчально-виховному процесу та аудіокниг у DAISY-форматі.

Бібліотечна інклюзія: крок за кроком

*Щур Наталія Дмитрівна,
заступник директора по роботі з дітьми
Березнівської центральної районної
дитячої бібліотеки*

Підтримка інклюзії у сфері культури стала одним із пріоритетів діяльності центральної районної дитячої бібліотеки, що реалізується через забезпечення безбар'єрного доступу інклюзивних груп до бібліотеки, її ресурсів та послуг, формування середовища для комфортного перебування, навчання, відпочинку, спілкування.

Завдяки співпраці бібліотеки та громадською організацією «Асоціація батьків дітей з інвалідністю та особливими потребами «ОСОБЛИВИЙ КІНДЕР» стала можливою реалізація соціального проєкту зі створення інклюзивного середовища у публічній бібліотеці для дітей з інвалідністю. Проєкт був підтриманий депутатським корпусом, зокрема придбані розвиваючі ігри та канцелярське приладдя для інклюзивних заходів.

Сприяти соціалізації та адаптації дітей з інвалідністю, залучити їх до повноцінного та активного життя у сучасному суспільстві через розширення знань, умінь і навичок, розкриття творчих здібностей, організацію змістовного дозвілля, спільну діяльність та контакти із здоровими дітьми – мета проєкту «Крок назустріч дітям».

Бібліотечними працівникам була розроблена інклюзивна програма, учасниками якої стали діти віком від 5 до 10 років з різними порушеннями: ментальними, опорно-рухового апарату, зору.

Інклюзивна програма передбачала низку бібліотерапевтичних заходів циклу «Година з казкою»: «У гостях у «Книгарика-Казкарика», «Пригоди у лісовій школі», «Знайомство з казковим героєм», «Подорож до Країни Загадкарії», «Весела казка». За порадою психолога були відібрані казки, які допомагають

подолати літям високий рівень тривожності, агресивність, сприяють пізнавальному розвитку.

Під час кожного заходу демонструвалися лялькові вистави: «Загадки з бабусиної грядки», «Впізнай героя», «Вгадай казку подивись мультик», які зміцнюють психічне здоров'я дітей, сприяють поліпшенню соціальної адаптації, розвитку самосвідомості.

Бібліотерапевтичні заходи поєднувалися з інклюзивними майстер-класами: «Лісова галявина» «Дитячі фантазії з природних матеріалів», створення аплікації «Створи свій акваріум», «Дерево своєї мрії», які сприяли розвитку мислення, фантазії, творчої уяви, покращенню дрібної моторики рук.

Проводилися різні види ігор з використанням мольберта: «Нагодуй тваринок», «Водоспад дружби», «Спритні долоньки», «Голосно вимови звук», які допомагали особливим діткам у розвитку образної пам'яті, уваги, розвивати навички словотворення, направлені на постановку та вимову звуків. Учасникам заходу доводилося повторювати за героями шиплячі-свистячі, глухі-дзвінки та окремі звуки, які сприяли розвитку уважності та закріпленню знань, виявляли їхню ініціативу в спілкуванні з однолітками.

Кожен захід супроводжувався веселими руханками для дітей: «Танець з листочками», «Якщо ти щасливий? То роби за нами так!», «Повтори як я!», «Спритні долоньки», які створювали емоційно-комфортну атмосферу довіри і завершувалася зустріч чаюванням із солодощами.

У полі зору були також батьки, які виховують дітей з інвалідністю. Для них формувалися та пропонувалися ресурси з питань інклюзивного навчання, виховання, дозвілля.

Продовженням даного проекту стали: участь Березнівської районної дитячої бібліотеки у проєкті «Інклюзивна Березнівщина» ініційованого Березнівським інклюзивно-ресурсним центром, проведення бібліотерапевтичних заходів та щорічного районного творчого конкурсу для дітей з інвалідністю «Малюю світ своїми кольорами».

ПРОГРАМА ОНЛАЙН-КРУГЛОГО СТОЛУ
«Промоція читання та реалізація кроссекторальних літературних
проектів у бібліотеках області»

Дата проведення: 9 липня 2020 року

Час проведення: 10.00 – 12.30 год.

Місце проведення: Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека

Модератор: *Волян Наталія Петрівна, завідувача науково-методичним відділом Рівненської ОУНБ*

10.00 – 10.30 – Відкриття круглого столу, виступи організаторів:

Романюк Любов Володимирівна, начальник управління культури і туризму Рівненської облдержадміністрації

Ярощук Валентина Петрівна, директор КЗ «РОУНБ» РОР, кандидат історичних наук, заслужений працівник культури України

10.30 – 12.00 Основні доповіді та презентації

Роль промоції книги та читання у дитячому та молодіжному середовищі

– Читання вголос: традиції минулого чи потреба сьогодення – Назарук Наталія Адамівна, директор КЗ «Рівненська обласна бібліотека для дітей» РОР

– Популяризація читання серед молоді за допомогою телебачення: проєкт «Що почитати?» – Войцеховська Марія Василівна, завідувачка сектором КЗ «Рівненська обласна бібліотека для молоді» РОР

– Читає бібліотекар! Читає громада! – Кузьмич Валентина Сергіївна, провідний бібліотекар публічно-шкільної-бібліотеки-філії с. Студянка Смизької центральної бібліотеки (Смизька ОТГ)

Кроссекторальні інтерактивні проєкти про літературу

– Популяризація літератури Рівненщини: досвід Рівненської ОУНБ у проведенні обласного конкурсу «Краща книга Рівненщини» – Усович Ірина Вікторівна, завідувача відділом КЗ «Рівненська ОУНБ» РОР

– Інтерактивний проєкт «Рівне читає...» – Волкова Світлана Олександрівна, завідувача відділом КЗ «Рівненська ОУНБ» РОР

Нові виклики для бібліотек: реалізація локальних проєктів з промоції читання в умовах пандемії COVID-19

– Клуб Анонімних Авторів: інтерактивний проєкт про літературу Публічної бібліотеки Клеванської селищної ради – Громик Ірина Петрівна, директор Публічної бібліотеки Клеванської селищної ради

Проблеми розвитку і підтримки читання серед інклюзивних аудиторій

– Популяризація книги та читання серед інклюзивних аудиторій» – Щур Наталія Дмитрівна, заступник директора по роботі з дітьми Березнівської центральної районної дитячої бібліотеки

– Промоція книгочитання серед незрячих та слабоворих – Поліщук Петро Степанович, бібліотекар, тренер-консультант Інтернет-центру «Окуляр» КЗ «Рівненська ОУНБ» РОР

12.00 – 12.30 – Питання/відповіді. Обговорення. Підведення підсумків. Ухвалення рекомендацій круглого столу.

Рекомендацій круглого столу
«Промоція читання та реалізація кроссекторальних літературних проєктів у
бібліотеках області»

Література є одним із важливих інструментів розвитку інтелектуального потенціалу місцевих громад. Друкований або електронний текст зберігає в собі основи культурного базису суспільства. На рівні держави та області реалізуються політика в сфері підтримки читання. Бібліотеки залишаються єдиними громадськими центрами, які забезпечують конституційні права громадян на доступ до інформації, що відображає науковий, культурний, інформаційний потенціал суспільства та реалізують культурні послуги.

Вплив книги, читання, бібліотеки на розвиток особистості на різних етапах життя є визначальним.

Публічні бібліотеки Рівненщини сформували практичний досвід популяризації літератури та читання через оригінальні форми, методи та прийоми, реалізацію локальних та регіональних проєктів. Успішні практики поширюються через бібліотечні сайти, мережеві форми комунікації, фахові видання тощо.

Разом з тим, виникла необхідність напрацювань системних дій щодо розвитку інфраструктури книги та читання в області. Увага акцентується на особливостях просування читання у різні соціальні і вікові групи населення, специфіці культурного ландшафту міста та села.

Заслухавши повідомлення спікерів, учасники круглого столу рекомендують:

Місцевим органам влади:

1. Розглянути питання збільшення фінансування на підтримку програм книгодрукування літератури місцевих авторів.

2. Підтримати через грантову діяльність видання соціально-значимих видань про край та книг авторів Рівненщини (наукові дослідження, літературні розвідки, переклади, художні прозові твори, ін.).

3. Надавати цільову фінансову підтримку на комплектування фондів публічних бібліотек області.

4. Забезпечити реалізацію обласної програми розвитку культури Рівненської області через промоцію книги, читання, культури серед населення Рівненщини шляхом фінансового забезпечення обласного конкурсу «Краща книга Рівненщини».

Обласним бібліотекам:

1. Розробити регіональні культурно-освітні програми з метою заохочення до читання дитини, розвитку культури читання підлітків та молоді, традицій сімейного читання, використовуючи сучасні прийоми та найкращі форми популяризувати надбання української літератури та зміцнювати почуття самоідентифікації молодого покоління.

2. Поширювати власні практики реалізації літературних та книжних проєктів, як інструментів промоції читання.

3. Формувати і підтримувати партнерські зв'язки, якісну комунікацію з інститутами громадянського суспільства, науковими та освітніми організаціями, закладами культури, книгодрукування, іншими суб'єктами інфраструктури читання.

Публічним бібліотекам області:

1. Впроваджувати, розвивати та популяризувати кращі форми роботи, проєкти з промоції дитячого, підліткового, дорослого читання серед бібліотекарів, зокрема сільської місцевості.

2. Залучати волонтерів, експертів у сфері літератури, літературних та книжних блогерів, авторів до організації та проведення заходів.

3. Виявляти та популяризувати серед творчих дітей, молоді літературні онлайн-платформи, канали букютюб, ресурси для починаючих письменників.

4. Популяризувати історії успіху під час професійних заходів, через професійну періодику. Передавати свої навички через професійне навчання, тренінги.

5. Вивчати інформаційні потреби користувачів. Результати досліджень покласти в основу стратегії комплектування фондів бібліотек.

6. Формувати інклюзивне середовище для людей з інвалідністю, маломобільних груп населення, розвивати практики інклюзивного читання в бібліотеці.

Громадській організації «Рівненське обласне відділення Української бібліотечної асоціації»:

1. Акумулювати кращі практики публічних бібліотек області у напрямі промоції читання та популяризувати їх через регіональні фахові ресурси.

2. Підтримати кращі ініціативи бібліотекарів публічних бібліотек у напрямку промоції книги, читання та бібліотеки через конкурс міні-грантів бібліотечних ініціатив та успішні досвіди через конкурс «Краща сільська бібліотека».

Наукове видання

**Промоція читання та реалізація кроссекторальних
літературних проєктів у бібліотеках області**
Збірник статей

Редактор-упорядник:

Н. П. Волян

Редактор:

З. М. Тирак

Редактор, відповідальна за випуск:

О. Л. Промська